

Nr 29.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion angående tillämpningen av lagen rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner.

Uti en inom första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 217, av herr *Holmbäck* hemställes, »att riksdagen *antingen* i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t vid handhavandet av lagen den 21 juni 1946 rörande indelning av riket i borgerliga kommuner och i samband därmed stående lagstiftning icke ville — annat än i fall då alldeles särskilda skäl föreligga — fatta beslut om ändring i rikets kommunala indelning med giltighet från sådan tidpunkt att val till fullmäktige-församlingar behöva äga rum under år 1949; *eller ock* antager lagbestämmelser för att nå detta syfte».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Under förarbetena till 1946 års lag rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner framhöll kommunindelningkommittén angelägenheten av att indelningsändringarna genomfördes så snart ske kunde. Även i propositionen (nr 236) i ämnet till 1946 års riksdag uttalades att indelningsändringarna borde genomföras så snabbt som möjligt, men att de med hänsyn till de omfattande förberedelsearbetena icke torde kunna träda i kraft förrän den 1 januari 1950. Konstitutionsutskottet framhöll härom i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 19), att hur önskvärt det än vore att nyindelningarna kunde avslutas vid en tidigare tidpunkt än den 1 januari 1950, detta av praktiska skäl knappast torde vara genomförbart.

I ett svar den 25 maj på en av herr Larsson i Luttra gjord interpellation angående tidpunkten för den nya kommunindelningens ikraftträdande hänvisade chefen för inrikesdepartementet statsrådet Mossberg till vad som under förarbetena anförts rörande tidpunkten för genomförandet av den nya kommunindelningen. Statsrådet konstaterade emellertid, att det av rent praktiska skäl icke låte sig göra att låta reformen gå i verkställighet den 1 januari 1950. Med hänsyn till den omfattande och tidsödande granskning av förslagen, som måste göras, hade kammarkollegium beräknat att redovisning av de sista länen icke kunde äga rum förrän omkring den 1 januari 1950. Att börja tillämpa den nya indelningen den 1 januari 1950 vore alltså omöjligt. Det hade därför i första hand gällt att undersöka huruvida reformen skulle kunna genomföras den 1 januari 1951. Ikraftträdandet måste nämligen ske vid ett kalenderårsskifte.

En fördel med denna tidpunkt hade varit, framhöll statsrådet Mossberg vidare, att valen till de nya kommunerna komme att äga rum samma år som allmänna kommunval skola hållas. Valen till de nya kommunerna

hade dock då icke kunnat hållas på den i kommunala vallagen bestämda dagen för allmänna kommunalval, alltså tredje söndagen i september. Om val hölles på ordinarie valdag, skulle nämligen valresultaten icke föreligga — åtminstone i vissa län — förrän under senare hälften av oktober. Därefter skulle fullmäktige sammanträda för val av styrelser och nämnder. Dessa styrelser och nämnder hade sedan att upprätta sina specialstater, vilket med hänsyn till att det här komme att gälla helt nya kommunala enheter måste bliva en tidsödande procedur. Därefter skulle kommunalnämnden granska specialstaterna och uppgöra huvudstaten, vilken skulle antagas av fullmäktige. Slutligen skulle skattemyndigheterna underrättas om utdebiteringens storlek. Allt detta kunde icke medhinnas inom laga tid, om val förrättades i september. Valet måste alltså flyttas tillbaka till annan tidpunkt. Detta skulle då gälla även landstingsvalet om man icke avsåge att separera detta från kommunvalet.

Statsrådet Mossberg framhöll vidare att varken augusti eller juli vore lämpliga valmånader med hänsyn till därunder infallande skördearbete och semesterledigheter. I stort sett samma skäl kunde anföras mot ett val i juni månad, som vore olämpligt även ur den synpunkten, att tiden för valförberedelserna bleve ganska kort. Kungl. Maj:ts beslut i indelningsfrågan kunde nämligen för det län som komme att behandlas sist föreligga allra tidigast omkring den 1 april 1950. Statsrådet hade därför kommit till den slutsatsen, att ikraftträdandet lämpligen borde framflyttas till den 1 januari 1952. Valen till de nya kommunerna syntes då kunna förrättas på den ordinarie valdagen i september 1950. Härigenom bortföle olägenheterna av val på annan dag än den ordinarie samtidigt som tillräckligt med tid vunnas för reformens praktiska förberedelsearbete. De nu löpande fullmäktigemandaten upphörde med utgången av år 1950. Rätteligen skulle man behöva hålla ännu ett val detta år, nämligen för utseende av fullmäktige för år 1951 i de av reformen berörda kommunerna. Denna olägenhet torde kunna undvikas genom att den löpande mandatperioden förlängdes ett år. I övriga kommuner skulle valet ske i sedvanlig ordning. Statsrådet Mossberg uttalade slutligen att för nästa års riksdag torde förslag böra framläggas till de ändringar i gällande lagstiftning, som påkallades av reformens genomförande efter dessa linjer.

Under hänvisning till att syftemålet med förevarande motion skulle bliva tillgodosett genom en lagstiftning av den innebörd, varom chefen för inrikesdepartementet ställt i utsikt en proposition till nästa års riksdag, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 juni 1948.

På konstitutionsutskottets vägnar:

JONES ERIK ANDERSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Karl August Johanson, Herlitz*, Elmgren*, Mattsson, Sandberg*, Bror Nilsson, Sjö, Damström och Holmbäck; samt

från andra kammaren: herrar von Friesen*, Nilsson i Göteborg, Norén, Kyling, Spångberg*, Hansson i Skediga, Hæggbloom* och fru Svedberg*.

* Ej närvarande vid justeringen.